

**Приватний вищий навчальний заклад «Буковинський університет»
Факультет інформаційних технологій та економіки**

Схвалено та затверджено на засіданні
науково-методичної ради факультету
протокол №1 від 30.09.2021

ЗАТВЕРДЖУЮ:
декан факультету
інформаційних технологій та економіки
Тетяна Штерма

**СИЛАБУС
навчальної дисципліни**

«Управлінський облік»

обов'язкова навчальна дисципліна

Освітньо-професійна програма _____
(назва програми)

Спеціальність 071 облік і оподаткування, 072 фінанси, банківська справа та страхування

Галузь знань 07 управління та адміністрування
(вказати: шифр, назва)

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Факультет інформаційних технологій та економіки

Мова навчання українська

Розробник: Рошко Наталія Борисівна кандидат економічних наук
Профайл викладача (-ів) <https://www.bukuniver.site/university/faculties-and-departments/ite-faculty/department-of-accounting-and-taxation/>

(посилання на сторінку кафедри з інформацією про викладача (-ів))

Контактний тел.:

E-mail: nataliangelyuk@gmail.com

Посилання на сторінку курсу на сайті дистанційного навчання університету

Консультації

четвер з 10.00 до 16.00.

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

Структуру та зміст курсу побудовано на основі узагальнення реальної практики управління провідними підприємствами. Управлінський облік у загальному розумінні є сферою знань і сферою діяльності, що пов'язана з формуванням і використанням економічної інформації для управління всередині господарюючого суб'єкта. Управлінський облік через систему оперативного планування контролю й обліку окремих видів діяльності впливає на кінцевий результат – прибуток.

Опановуючи курс, здобувач вищої освіти має усвідомити сучасну методологію та інструментарій управлінського обліку. По завершенні вивчення курсу здобувач вищої освіти має: розуміти, що управлінський облік, призначений для надання достовірної і повної інформації, яка необхідна для прийняття правильних та ефективних управлінських рішень, які можуть вплинути на отримання кінцевого фінансового результату діяльності підприємства та зміцнити репутацію на ринку; управлінська інформація відображає реальні показники діяльності підприємства та дає уявлення власникам про те, наскільки ефективним може бути їх бізнес; основна перевага управлінського обліку полягає в тому, що використовуючи зовнішню та внутрішню інформацію, він забезпечує потреби не тільки виробництва, а й маркетингу, управління ресурсами та інших напрямів бізнесу; управлінський облік здійснює аналіз діяльності з урахуванням як поточних, так і довгострокових цілей, інформаційно забезпечує розробку управлінських рішень; завдяки управлінському обліку бухгалтер, крім власне обліку та калькулювання собівартості продукції, займається нормативним плануванням, економічним аналізом та підготовкою управлінських рішень.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни:

Мета курсу – формування у майбутніх фахівців систематизованого комплексу знань з організації та методики управлінського обліку, його удосконалення з урахуванням передового зарубіжного досвіду.

Основними завданнями, що мають бути вирішені в процесі викладення курсу, є: – вивчення основних законодавчих та нормативних актів, які регламентують питання управлінського обліку; - ознайомлення з основами організації управлінського обліку на підприємстві; - вивчення принципів і методів управлінського обліку, його місця і ролі в управлінні діяльністю підприємства; - набуття вмінь застосовувати відповідні методи і прийоми в процесі обліку витрат і калькулювання з метою прийняття ефективних управлінських рішень; - розгляд взаємозв'язку та суперечностей між фінансовим та управлінським обліком; - ознайомлення з визначенням резервів зниження витрат і підвищення рентабельності виробництва.

Після завершення цього курсу студент буде :

Знати : – сутність об'єктів, предмету, методів та принципів управлінського обліку як процесу формування інформаційної системи для ухвалення науково обґрунтованих та ефективних управлінських рішень на підприємстві, роль і місце управлінського обліку в господарській діяльності підприємства; – методи і прийоми управлінського обліку в процесі обліку витрат, калькулювання собівартості продукції, контролю та управління витратами підприємства; – можливості аналізу взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку, напрями його використання в менеджменті; – порядок використання релевантної інформації для оптимізації прийняття операційних рішень; – сутність та особливості бюджетування та організації обліку за центрами відповідальності.

Вміти : – застосовувати методичний інструментарій управлінського обліку; – формувати і використовувати внутрішню звітність підприємства для потреб менеджменту; – формувати релевантну облікову інформацію, аналізувати дані про витрати та їх еластичність (поведінку) для прогнозування і планування майбутнього розвитку підприємства; використовувати облікову інформацію для прийняття управлінських рішень, контролю за поточною діяльністю підприємства, оцінки ефективності господарювання; – формувати

обліково-аналітичне забезпечення процесу управління витратами у стратегічному менеджменті.

3. Пререквізити: Мікроекономіка, Менеджмент, Економіка підприємства, Облік і аудит, Економічний аналіз.

4. Компетентності та результати навчання:

Загальні компетентності

Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями (ЗК01)

Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу (ЗК02)

Здатність працювати в команді (ЗК03)

Здатність працювати автономно (ЗК04)

Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів) (ЗК06)

Здатність бути критичним та самокритичним (ЗК07)

Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності (ЗК08)

Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово (ЗК09) Здатність спілкуватися іноземною мовою (ЗК10)

Навички використання сучасних інформаційних систем і комунікаційних технологій (ЗК11).

Здатність проведення досліджень на відповідному рівні. (ЗК13).

Спеціальні (фахові) компетентності

Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, робити узагальнення стосовно оцінки прояву окремих явищ, які властиві сучасним процесам в економіці (СК01).

Використовувати математичний інструментарій для дослідження соціально-економічних процесів, розв'язання прикладних завдань в сфері обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування(СК02)

Здатність до відображення інформації про господарські операції суб'єктів господарювання в фінансовому та управлінському обліку, їх систематизації, узагальнення у звітності та інтерпретації для задоволення інформаційних потреб осіб, що приймають рішення (СК03)

Застосовувати знання права та податкового законодавства в практичній діяльності суб'єктів господарювання (СК04)

Проводити аналіз господарської діяльності підприємства та фінансовий аналіз з метою прийняття управлінських рішень (СК05)

Здійснювати облікові процедури із застосуванням спеціалізованих інформаційних систем і комп'ютерних технологій(СК06)

Ідентифікувати та оцінювати ризики недосягнення управлінських цілей суб'єкта господарювання, недотримання ним законодавства та регулювання діяльності, недостовірності звітності, збереження й використання його ресурсів (СК08)

Здатність застосовувати етичні принципи під час виконання професійних обов'язків (СК10)

Демонструвати розуміння вимог щодо професійної діяльності, зумовлених необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави (СК11).

Програмні результати:

Формувати й аналізувати фінансову, управлінську, податкову і статистичну звітність підприємств та правильно інтерпретувати отриману інформацію для прийняття управлінських рішень (ПР04)

Розуміти організаційно-економічний механізм управління підприємством та оцінювати ефективність прийняття рішень з використанням обліково-аналітичної інформації (ПР08)

Вміти працювати як самостійно, так і в команді, проявляти лідерські якості та відповідальність у роботі, дотримуватися етичних принципів, поважати індивідуальне та культурне різноманіття (ПР17)

Аналізувати розвиток систем, моделей і методів бухгалтерського обліку на національному та міжнародному рівнях з метою обґрунтування доцільності їх запровадження на підприємстві. (ПР18)

5. Навчально-тематичний план

№ п/п	Назва тем	Кількість аудиторних годин		
		лекції	практичні	самостійна робота
МОДУЛЬ 1				
1.	Мета, зміст і організація управлінського обліку	2	-	20
2.	Склад витрат виробництва	2	-	20
4.	Класифікація і поведінка витрат	2	-	20
4.	Методи обліку і калькулювання витрат	2	-	20
5.	Облік і калькулювання за повними витратами	2	-	20
6.	Облік і калькулювання за змінними витратами	4	-	20
<i>Всього по модулю 1</i>		<i>14</i>	<i>-</i>	<i>120</i>
МОДУЛЬ 2				
7.	Облік і калькулювання за нормативними витратами	2	-	10
8.	Аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку	2	-	10
9.	Аналіз релевантності інформації для прийняття управлінських рішень	2	-	10
10.	Бюджетування і контроль	2	-	10
11.	Облік і контроль за центрами відповідальності	2	-	10
12.	Взаємозв'язок управлінського і фінансового обліку	4	-	12
<i>Всього по модулю 2</i>		<i>14</i>	<i>-</i>	<i>62</i>
РАЗОМ ВСЬОГО ПО КУРСУ 210 ГОДИН		28	-	182

6. Тематика та плани занять з навчальної дисципліни

№ п/п	Назва тем	Обсяг навчальних занять			Форма контролю
		лекції	практичні	самостійна робота	
МОДУЛЬ 1					
1.	Мета, зміст і організація управлінського обліку Концепція управлінського обліку. Відмінності фінансового управлінського обліку, їх зв'язок. Організація управлінського обліку	2	-	20	Усне опитування, конспект, тестування
2.	Склад витрат виробництва Сутність і характеристика витрат	2	-	20	Усне опитування, конспект, тестування рішення задач
3.	Класифікація і поведінка витрат Класифікація витрат. Поведінка витрат.	2	-	20	Усне опитування, конспект, тестування рішення задач
4.	Методи обліку і калькулювання витрат Методи обліку витрат і калькулювання собівартості продукції. Характеристика основних методів калькулювання.	2	-	20	Усне опитування, конспект, тестування рішення задач
5.	Облік і калькулювання за повними витратами Поняття собівартості та її види. Методи обліку витрат і калькулювання собівартості. Система калькулювання за повними витратами. Облік і розподіл непрямих витрат.	2	-	20	Усне опитування, конспект, тестування рішення задач, практичні ситуації, обговорення
6.	Облік і калькулювання за змінними витратами Сучасний директ-костинг. Переваги системи калькулювання змінних витрат.	4	-	20	Усне опитування, конспект, тестування рішення задач, практичні ситуації, обговорення написання МКР
<i>Всього по модулю I</i>		14	-	120	

МОДУЛЬ 2					
7.	<p>Облік і калькулювання за нормативними витратами Загальна характеристика й основні принципи нормативного обліку. Порядок нормування витрат і визначення нормативної собівартості Облік відхилень від нормативів Аналіз відхилень від нормативів і їхній вплив на прибуток</p>	2	-	10	Усне опитування, конспект, тестування рішення задач
8.	<p>Аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку Задачі аналізу взаємозв'язку «витрати – обсяг – прибуток». Точка беззбитковості. Графічний аналіз. Аналіз на основі прибутку. Структура витрат. Аналіз взаємозв'язку «витрати – обсяг – прибуток» при виробництві декількох видів продукції.</p>	2	-	10	Усне опитування, конспект, тестування рішення задач, практичні ситуації, обговорення
9.	<p>Аналіз релевантності інформації для прийняття управлінських рішень Загальні поняття про концепцію диференціювання витрат і доходів та аналіз альтернативних варіантів. Типи операційних рішень. Аналіз і вибір альтернативних варіантів. Оптимальне використання ресурсів в умовах обмежень. Моделі прийняття рішень в умовах ризику та невизначеності. Методи управління робочим капіталом.</p>	2	-	10	Усне опитування, конспект, тестування рішення задач, практичні ситуації, обговорення
10.	<p>Бюджетування і контроль Сутність бюджетного планування. Види бюджетів. Порядок складання й узгодження бюджетів. Контроль за виконанням бюджетів та аналіз відхилень.</p>	2	-	10	Усне опитування, конспект, тестування рішення задач
11.	<p>Облік і контроль за центрами відповідальності Облік витрат по центрах відповідальності. Облік і звітність по центрах витрат. Облік і звітність по центрах прибутку. Облік і звітність по центрах інвестицій. Прийняття рішень щодо ціноутворення.</p>	2	-	10	Усне опитування, конспект, тестування рішення задач

12.	Взаємозв'язок управлінського і фінансового обліку Відмінності фінансового та управлінського обліку, їх зв'язок. Порівняльна характеристика фінансового та управлінського обліку.	4	-	12	Усне опитування, конспект, тестування рішення задач, практичні ситуації, обговорення написання МКР
РАЗОМ		28	-	182	

7. Перелік питань до іспиту

1. Поняття управлінського обліку, його мета і завдання.
2. Порівняльна характеристика фінансового та управлінського обліку.
3. Предмет управлінського обліку і його методи.
4. Загальна, інтегрована, автономна підсистема управлінського обліку.
5. Історичні етапи формування і розвитку управлінського обліку.
6. Основні критерії класифікації витрат в управлінському обліку.
7. Витрати, їх суть та класифікація згідно П(С)БО 16 „Витрати”.
8. Класифікаційна структура витрат в цілях обліку, аналізу і контролю.
9. Класифікація витрат. Вичерпані й невичерпані; прямі й непрямі витрати. Основні та накладні. Їх приклади. Поняття й види собівартості.
10. Суть калькуляції, об'єкту калькулювання, калькуляційної одиниці та калькуляційного обліку.
11. Поведінка витрат і їх функція. Характеристика методів визначення функції витрат.
12. Сутність загальнопромислових витрат, їх облік та особливості їх розподілу
13. Поняття виробничого обліку. Загальна модель впровадження системи виробничого обліку на підприємстві.
14. Поняття калькуляційного обліку та калькуляції. Види систем калькулювання та їх сутність.
15. Технологічний аспект вибору методики калькулювання собівартості продукції: калькулювання за замовленнями; калькулювання за процесами. Операційне калькулювання.
16. Поняття калькуляційного обліку. Система калькулювання повних і змінних витрат
17. Зміст, мета й етапи виробничого обліку. Характеристика системи калькулювання витрат на основі діяльності.
18. Зміст нормативного методу витрат та калькулювання.
19. Система калькулювання за стандартними витратами.
20. Суть і мета аналізу взаємозв'язку обсягу діяльності, витрат і прибутку.
21. Точка беззбитковості та методи її визначення.
22. Точка беззбитковості в умовах багатопродуктового виробництва.
23. Аналіз чутливості прибутку до зміни витрат, цін, обсягу реалізації.
24. Поняття запасу міцності, його використання в управлінському обліку.
25. Аналіз інформації для прийняття рішення про спеціальне замовлення.
26. Аналіз релевантної облікової інформації для прийняття рішення про зменшення чи розширення сегменту діяльності.
27. Аналіз інформації для прийняття рішення „виробляти чи купувати”.
28. Аналіз релевантної інформації для оптимального використання ресурсів під час складання виробничої програми.
29. Прийняття рішень у процесі постачання запасів.
30. Аналіз облікової інформації для ціноутворення.
31. Суть і мета бюджетування, види бюджетів.
32. Складання та взаємоузгодження бюджетів. Етапи процесу бюджетування.
33. Контроль виконання бюджетів та аналіз відхилень.
34. Зміст центрів відповідальності. Ознаки поділу і види центрів відповідальності.
35. Організація обліку за центрами відповідальності.
36. Поняття і види центрів відповідальності, оцінка їх діяльності центрів відповідальності.
37. Контроль за діяльністю центрів відповідальності на основі звітності за рівнями управління.

38. Управлінська звітність: поняття та принципи розробки. Внутрішня звітність підрозділів.
 39. Концепція стратегічного управління витратами.
 40. Характеристика новітніх методів калькулювання у світовій практиці.

8. Критерії поточного і підсумкового контролю

Поточний контроль знань студентів

Об'єктами поточного контролю знань студента є:

- а) систематичність та активність роботи на семінарських (практичних) заняттях;
- б) виконання завдань для самостійного опрацювання;
- в) виконання модульних контрольних.

При контролі систематичності та активності роботи на семінарських (практичних) заняттях оцінці підлягають: рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах на семінарських та практичних заняттях; активність при обговоренні питань, що винесені на семінарські (практичні) заняття; результати виконання і захисту домашніх завдань, експрес-контролю тощо.

При контролі виконання завдань для самостійного опрацювання оцінці підлягають: самостійне опрацювання тем в цілому чи окремих питань; проведення розрахунків; написання рефератів, есе; підготовка конспектів навчальних чи наукових текстів, переклад іноземних текстів фахового спрямування тощо.

При виконанні модульних контрольних завдань оцінці підлягають: тести, виконання письмових завдань під час проведення контрольних робіт, виконання індивідуальних завдань, розв'язання виробничих ситуацій (кейсів), інші завдання.

Якщо іспит:

Поточний контроль		Підсумковий контроль іспит (екзамен)
Модуль 1	Модуль 2	
<p>35 балів, в тому числі:</p> <p>МКР 5 балів</p> <p>Самостійна робота 5 балів</p> <p>Індивідуальна робота 5 балів</p> <p>Наукова діяльність 5 балів</p> <p>Відвідування лекційних занять (при умові 1 нб – 5 балів, коли 2 нб і більше – 0 балів) 5 балів</p> <p>Активність на семінарських та практичних заняттях 10 балів</p>	<p>35 балів, в тому числі:</p> <p>МКР 5 балів</p> <p>Самостійна робота 5 балів</p> <p>Індивідуальна робота 5 балів</p> <p>Ректорський контрольний зріз 5 бал.</p> <p>Відвідування лекційних занять (при умові 1 нб – 5 балів, коли 2 нб і більше – 0 балів) 5 балів</p> <p>Активність на семінарських та практичних заняттях 10 балів</p>	30 балів

Оцінювання знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою з подальшим переведенням в традиційну 4-бальну та шкалу за системою ECTS в такому порядку:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90 - 100	A	відмінно	відмінно
82 - 89	B	добре	добре
74 - 81	C		
64 - 73	D	задовільно	задовільно
60 - 63	E		
35 - 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	незадовільно з можливістю повторного складання
0 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

9.Рекомендована література

Основна література:

- 1.Бутинець Ф.Ф., Давидюк Т.В., Малюга Н.М., Чижевська Л.В. Бухгалтерський управлінський облік: Підручник для студентів спеціальності 7.050106 «Облік і аудит» вищих навчальних закладів. За ред. проф. Ф.Ф.Бутинця; 2-е вид., перероб. і доп. – Житомир: ПП «Рута», 2002. – 480 с. (бібліотека кафедри ЕАтаО)
2. Гончаренко О.О. Управлінський облік: навч. посібник / О.О. Гончаренко, Т.В. Давидюк, А.О. Саюн, Н.В. Рогова – К. : УБС НБУ, 2014. – 415 с. (бібліотека кафедри ЕАтаО)
3. Управлінський облік. Збірник задач : навчальний посібник / Д.А. Горовий, Т.В. Давидюк, С.М. Кравченко, О.В. Манойленко. – Харків, Видавничий дім «Гельветика», 2018. – 400 с. (бібліотека кафедри ЕАтаО)
4. Атамас П.Й. Управлінський облік: Навчальний посібник. – Д. – К.: Центр навчальної літератури, 2008. – 440 с.
5. Давидюк Т.В. Management accounting organization: basic steps towards increasing the company efficiency (стаття на англ. Організація управлінського обліку підприємства: основні кроки в напрямку підвищення ефективності діяльності компанії / Т.В. Давидюк // Економіка: реалії часу. – 2017. – № 1(29) – С. 41-47.
6. Давидюк Т.В. Класифікація витрат в управлінському обліку як ефективний напрямок управління витратами / Т.В. Давидюк, О.В. Поліщук // Східна Європа: економіка, бізнес та управління. - 2017. - № 7 (випуск 02). - С. 275-279.
7. Давидюк Т.В. Методи обліку витрат і калькулювання собівартості продукції у вітчизняних нормативних актах: напрями удосконалення / Т.В. Давидюк // Економіка: реалії часу. – 2016. – № 1 (23). – С. 6-13
8. Давидюк Т.В. Стан та перспективи розвитку управлінського обліку / Т.В. Давидюк // Соціально-економічний розвиток України: проблеми та перспективи: кол. монографія / За ред. О.В. Манойленко. – Харків : НТУ «ХП», 2015. – 537 с. – С. 7-15
9. Давидюк Т.В. Сучасний підхід до управлінського обліку виробничих запасів вітчизняних підприємств / Т.В. Давидюк, Є.С. Савчук // Інноваційно- інвестиційне забезпечення сталого соціально-економічного розвитку України: кол. монографія / За ред. О.В. Манойленко. – Х: ТОВ «Планета- прінт», 2017. – 187 с. – С. 55-62
10. Управлінський облік [Текст] : підручник / В. С. Лень. - 2-е вид., випр. - Київ : Каравела, 2017. - 260 с.
11. Управлінський облік та аналіз виробничих витрат [Текст] : монографія / О. Л. Михальська, В. Г. Швець ; КНУ. - Київ : Кондор, 2019. - 224 с.
12. Управлінський облік [Текст] : навч.-практичний посібник / В. П. Шило [та ін.]. - Київ : Кондор, 2012. - 302 с.
13. Управлінський облік: підруч. для вузів / Л.В. Нападівська.- 2-ге вид., доопрац. та допов. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2010.- 648 с. (бібліотека кафедри ЕАтаО)
14. Фаріон І. Д., Писаренко Т. М. Управлінський облік [текст] : підруч. / [І. Д. Фаріон, Т. М. Писаренко]. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 792 с.
15. Фінансовий та управлінський облік за національними стандартами : підручник / [М.Ф. Огійчук, В.Я. Плаксієнко, М.І. Беленкова та ін.] ; за ред. М.Ф. Огійчука. 6-е вид., перероб. і доп. К. : Алерта, 2011. – 1044 с.
- 16.Голов С.Ф. Управлінський облік: Підручник. – К.: Центр навчальної літератури, 2018. – 400с .
17. Глобальні принципи управлінського обліку [Електронний ресурс]. – Режим доступу:.
<https://zakon.help/article/globalni-principi-upravlinskogo-obliku/>
18. Карпенко О.В. Управлінський облік [текст]: навч.посіб.//О.В.Карпенко, Д.В.Карпенко – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 296 с.

19. Карпенко О.В. Управлінський облік [Електронний ресурс]: дистанційний курс для студентів спеціальності 071 „Облік і оподаткування” / О.В. Карпенко – Полтава : ПУЕТ, 2020 – Режим доступу : <http://www2.el.puet.edu.ua/st/course/view.php?id=1431>